

ОН**ПРОФСПІЛКА ПРАЦІВНИКІВ
ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ****TRADE UNION OF EDUCATION AND
SCIENCE WORKER OF UKRAINE**Юридична адреса: 01012, м. Київ, Майдан Незалежності, 2
Адреса для листування: 04071, м. Київ, вул. Ярославська, 6
Тел./факс: (044) 462-47-462, Maidan Nezalezhnosti, Kyiv, Ukraine, 01012
Tel./fax: +380 (44) 462-47-46E-mail: sekr.osvita@gmail.com Website: www.pon.org.ua

Розрахунковий рахунок: UA263223130000026002010078760 в АТ «Укресімбанк» (м. Київ), КОД ЄДРПОУ: 02605316

30.09.2020 № 02-5/539

Міністерство освіти і науки України

ЦК Профспілки працівників освіти і науки України розглянув проект наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», що надісланий листом Міністерства освіти і науки № 1/11-6481 від 25.09.2020 і вважає за необхідне зауважити наступне.

Відповідно до пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 373 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження професійних стандартів» та пункту 3 Плану заходів із впровадження Національної рамки кваліфікацій на 2016-2020 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 1077-р, наказом Міністерства соціальної політики України від 22.01.2018 № 74 затверджено Методику розроблення професійних стандартів.

Як Порядком розроблення та затвердження професійних стандартів, так і Методикою розроблення професійних стандартів, передбачено посилення на Національний класифікатор України ДК 003:2010 «Класифікатор професій», затверджений наказом Держспоживстандарту України від 28.07.2010 № 327, який, не пройшов державної юстиції, про що неодноразово заявлялося Профспілкою.

В зазначеному Класифікаторі передбачено низку посад в галузі освіти, назви яких не відповідають назвам, передбаченим, зокрема, Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту». Їх назви не відповідають також посадам, передбаченим у постановах Кабінету Міністрів України від 14.06.2000 № 963 «Про затвердження переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників», від 30.08.2002 № 1298 «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери».

З поміж таких посад:

Викладачі середніх навчальних закладів

Вчителі початкової школи та працівники дошкільних закладів (з дипломом про вищу освіту, що відповідає рівню спеціаліста)

Вчителі початкової школи

Вихователі дошкільних закладів

Вчителі спеціалізованих навчальних закладів

Вчитель середнього навчально-виховного закладу

Вчитель початкового навчально-виховного закладу

Вихователь дитячого садка (ясел-садка)

Викладач із соціальної педагогіки

Вчитель з дошкільного виховання тощо.

Посеред назв посад зазначено типи закладів, які не відповідають назвам, передбаченим у Законах України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту», інших спеціальних законах.

Тому в першу чергу для затвердження Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» необхідно ініціювати питання про приведення назв посад педагогічних працівників та типів закладів освіти, передбачених у Класифікаторі ДК 003:2010, у відповідність з нормами законодавства вищого за рівнем статусу.

Зокрема, пропонується до затвердження Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», які відсутні в класифікаторі ДК 003:2010.

В проекті Професійного стандарту йдеться про таку категорію, як «Викладачі закладів загальної середньої освіти», яких фактично не існує в закладах загальної середньої освіти, бо не передбачено їх Законом України «Про повну загальну середню освіту», як і попереднім законом, натомість в ДК 003:2010 така неіснуюча їх назва передбачена.

Досить сумнівними та такими, що не відповідають вимогам закону «Про повну загальну середню освіту», є вимоги щодо функції «Уміння та навички», що передбачені для всіх вчителів, а саме: «Зрозуміло висловлювати іноземною мовою власні думки, бажання, наміри, а також пояснювати свої дії в освітньому процесі, професійному спілкуванні; сприяти опануванню учнями іноземною мовою для вирішення комунікативних завдань у життєвих ситуаціях».

Вважаємо, що такі вимоги є доречними та можуть висуватися до вчителів іноземних мов. Затвердження їх загрожуватиме сотням тисяч вчителів, які нині обіймають ці посади, невідповідності професійному стандарту, бо програми підготовки вчителів закладами вищої освіти не передбачали і не передбачають таких положень.

Нечіткими, розмитими та неможливими з точки зору практичного застосування та оцінки відповідності посаді працівника є вимоги для трудової функції вчителя, передбачені у колонці «Знання» на кшталт: «(голос, міміка, жести, рухи, візуальні образи – позиція A1132). Такі складові самовираження вчителя скоріш за все можуть характеризувати уміння та навички. На нашу думку, вимоги щодо знань постановки голосу, міміки, жестів, рухів, візуальних образів можуть ставитися професійним стандартом для артиста, актора, а не вчителя.

У колонці «Знання» вважаємо недоцільним зазначати, для чого вони застосовуються. Для прикладу, за трудовою функцією «А. Навчання учнів предметів (інтегрованих курсів)» вчитель має знати: «A1131. Норми і стилі української літературної мови, використання усного і писемного мовлення», а словосполучення, що виражає мету, «для духовного, культурного, національного та професійного самовияву» доцільно вилучити.

Такий принцип доцільно застосовувати до інших позицій, що забезпечить

державний професійний стандарт від переобтяження та сприятиме його практичному застосуванню.

Неможливими для реалізації вважаємо вимоги до позиції «Уміння та навички»: «B21Y2. Прогнозувати можливі зміни стану здоров'я учнів залежно від умов освітнього середовища».

Перевищенням повноважень вважаємо вимоги до посади вчителя:

«Г22У1. Організовувати, позанавчальну діяльність учнів з метою розвитку їхніх компетентностей»; «Г31У6. Забезпечувати дотримання учнями під час здобуття освіти етичних принципів і визначених законом правил щодо академічної доброчесності», зокрема поза межами закладу загальної середньої освіти; «Д13У2. Визначати якість інформаційних джерел».

Вимога такої складової професійного стандарту у сфері інформаційно-цифрової компетентності для присвоєння кваліфікаційної категорії вчителів, що він «уникає небезпек в інформаційному просторі, вміє перевіряти надійність джерел і достовірність інформації в мережі Інтернет», як і низка інших вимог, може застосовуватися до вчителів лише після забезпечення їх відповідними знаннями під час здобуття відповідної освіти та підвищення кваліфікації.

Формальними є завдання відносно самого до себе: «Д22У1. Застосовувати методики визначення професійних потреб вчителя, визначення форм і ресурсів його професійного розвитку».

Непринятною для всіх учителів – предметників є вимога, що пропонується для вищої кваліфікаційної категорії щодо: «викладання навчальних предметів (інтегровані курси) з урахуванням особливостей мовного і культурного досвіду учнів, які належать до корінних народів або національних меншин України (у тому числі таких, що здобувають освіту офіційними мовами Європейського Союзу)».

Суб'єктивною виглядатиме оцінка значної кількості компетентностей та завдань і умінь вчителя на кшталт: «Здатність усвідомлено, конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу...», «Майстерно використовує», «А32. Здатність створювати нові електронні (цифрові) освітні ресурси» і таке інше.

У розділі 7. «Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників» не диференційовано ці професійні компетентності для їх застосування членами атестаційних комісій з метою визначення професійного рівня для присвоєння належних кваліфікаційних категорій вчителям.

За недотримання будь-якого з цього спектру професійних стандартів чи хоча б незначної частини вимог, зазначених у таких його складових, як «Знання», «Уміння та навички», учителям загрожуватиме несправедлива оцінка його праці, аж до звільнення «через професійну некомпетентність».

Вважаємо, що у Професійних стандартах має бути чітко та лаконічно визначено, які знання, уміння та навички вимагаються до професії вчителя залежно від його трудової функції, як це, зокрема, передбачено у низці професійних стандартів відповідних професій, затверджених наказами Міністерства соціальної політики України, серед яких накази від 13.12.2019 № 1752, від 04.07.2019 № 1049.

Аналіз Кваліфікаційних характеристик професій працівників інших галузей економіки та Професійних стандартів, які затверджено ще у незначній кількості, засвідчує, що лише до вчителів пропонується така невиправдана, нечітка, формалізована, суб'єктивна низка професійних завдань, вимог щодо знань та умінь і навичок, які не спрямовані на їх стимулювання та залучення до цієї професії молоді, особливо в умовах недостойного рівня оплати праці.

Професійні стандарти за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти» має бути узгоджений з положеннями Державного стандарту базової середньої освіти, що підготовлено міністерством на затвердження Кабінетом Міністрів України в проекті постанови Кабінету Міністрів України «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти».

Тому ЦК Профспілки вважає, що проект Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста), має бути суттєво доопрацьований, зокрема з урахуванням зазначеного вище, а тому, на жаль, на даний час не може бути погоджений.

Голова Профспілки

Г.Ф.Труханов